

Bast

Van Lucas de Waard verschenen eerder bij De Geus

De kamers
Kraaien tellen

Lucas de Waard

BAST

Roman

DE GEUS

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een projectsubsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© Lucas de Waard, 2022
Omslagontwerp Merijn Jansen
ISBN 978 90 445 4684 2
NUR 301

Voor Gerda en Harm

‘Le souvenir est un poète,
n’en fais pas un historien.’

– Paul G eraldy

‘When a person is lucky enough to live inside a story, to live inside an imaginary world, the pains of this world disappear. For as long as the story goes on, reality no longer exists.’

– uit Paul Auster, *The Brooklyn Follies*

In alle verhalen die hij verteld heeft kwam bloed voor. Maar nooit zoals nu. Nooit eerder heeft ze het zo zien gutsen, alsof het haast maakt om het lijf te verlaten. In zijn verhalen had het iets sierlijks; het bloed vloeide en maakte schilderijen op de tegels. Het was roder dan rood en traag als een kever die nergens heen hoeft. Dit is anders. Dit is een heel nieuw verhaal. Het meisje aan de ene kant, de man aan de andere. Alles bevroren in dit ene moment. Zijn hoofd is naar achter geslagen. Tussen zijn ogen een spleet en daaruit steekt het bijltje. Haar arm is nog uitgestrekt, het bijltje heeft de hand net verlaten. Ze heeft zo vaak ge oefend met gooien dat het helemaal vanzelf ging; het kostte geen enkele moeite en het blad, dat afgevijlde stuk vuursteen, kwam precies terecht waar het terecht moest komen. Ze kan trots op zichzelf zijn. Dit is hoe Mads het haar geleerd heeft, hoe ze het al die jaren oefende, elke dag weer. Maar ze gaat niet trots op zichzelf zijn. Integendeel. Ze gaat in paniek raken en beseffen dat dit alles verandert, álles; wie ze is en in welke wereld ze woont. Ze gaat het allemaal zien afbrokkelen, tot er niets meer over is van de veiligheid waar ze zo'n bloedhekel aan had gekregen. Ze gaat beseffen dat het allemaal kapot is, nu. Maar zover is het nog niet. Nu is er alleen dit moment: de rivier, de stenen waar ze op staan, haar perfecte werphouding, de vuistbijl tussen zijn verbijsterde ogen en het bloed dat uit zijn schedel spuit, spetters en klodders

die stil hangen in de lucht. En langzaam, heel langzaam, langzamer dan er ooit iets gegaan is, valt hij achterover. Zijn armen achter zijn lijf aan wapperend als de takken van een treurwilg in de wind. Zijn mond open en zijn lange haar dat zich als een sluitende bloem om zijn gezicht heen vouwt. En dan de plons en de krak, als zijn rug op de stenen in de beek landt. Het meisje staat nog steeds zoals ze stond, haar arm uitgestrekt, haar wijsvinger de bijl nawijzend en haar mond een strakke streep. De plons en de krak, en meteen weten: hij is dood. Dat heb ik gedaan. Ik heb hem gedood. Een zuigend geluid, alsof alle klanken uit het hele bos via haar oren haar hoofd in getrokken worden, en daarna stilte. Totale stilte. Eén tel, twee tellen,

Drie

Vier

Vijf.

En daar is het weer. Het woeste geruis van de beek. Het gegil van een steenuil ergens in de verte. Het gekreun van al dat eeuwenoude hout om haar heen. En het geklots van de golven die tegen het lichaam van de man aan slaan. Het handvat van de vuistbijl dat naar de lucht priemt, alsof hij wil aanwijzen waar de geest van de man naartoe is. Maar dat bestaat niet. Er is niet zoiets als een geest, een ziel, dat heeft Mads haar uitgelegd. Als je dood bent, ben je dood. Helemaal weg ben je dan, om nooit meer terug te keren. Dat is er zo godvergeten treurig aan.

Boven het meisje, hoog in de lucht, cirkelt een vogel die ze nog nooit heeft gezien. Hij heeft zwarte vleugels, een witte kop en een blauwe borst. Hij draait rondjes zonder met zijn vleugels te klappen, en kijkt naar beneden alsof hij alle tijd heeft. Een onbekende vogel. Misschien betekent dat iets. Een symbool, of zo. Maar, denkt ze, terwijl het water steeds harder aan het lijf van de man begint te trekken, waarschijnlijk niet. Waarschijnlijk hangt die vogel daar maar gewoon een vogel te zijn, net zoals ik gewoon een meisje ben en deze beek gewoon de beek is. Alles is

gewoon maar wat het is, totdat het op een bepaalde dag onherstelbaar verandert. Zoals vandaag. Vandaag is zo'n dag.

I

Negen jaar

Het bos beweegt. Altijd beweegt het, het krioelt en groeit en wuift en waait, maar je moet goed kijken om het te zien. Het bos leeft en heeft een groot hart, zegt Mads. Als ik mijn handen op de grond leg voel ik het kloppen, diep onder de dode bladeren, de grond en de wortels. Het klopte al voordat wij hier waren en het klopt ook nog als wij weer weg zijn. Als er niemand meer over is, helemaal niemand, want wij zijn de laatsten.

‘Gwèèèn, eeeeten!’ Zijn stem rolt van de veranda, tussen de bomen door naar mij toe. Hij roept alsof ik heel ver weg ben, maar dat valt wel mee; ik sta net achter de schommel. Ik mag niet verder weg in mijn eentje. Het bos kent vele gevaren en die gevaren hebben grote kaken en grote honger, zegt hij altijd, alsof er overal monsters zijn die kinderen eten. Maar hij bedoelt het niet letterlijk, het is een me-ta-foor; die monsters zijn geen echte monsters maar hele gewone, alledaagse dingen waaraan je dood kunt gaan. Als kind kun je eigenlijk overal dood aan gaan, zegt hij. Daarom moet je dicht bij mij blijven. Het is grappig dat hij dat blijft zeggen. Waar moet ik anders heen? Er is niks meer om naartoe te gaan.

‘Wat eten we?’ Ik stamp op de veranda zodat de modder buiten blijft en ga het huis in.

‘Lekker, en je eet het op.’

‘Flauhauw!’

‘Hetzelfde als gisteren.’

Ik ga aan tafel zitten en Mads lepelt onze kommen vol. Ge-stoofd konijn met kruiden van achter het huis. Konijn Ronnie.

‘Dank je wel, Ronnie,’ zeg ik.

‘Dank je wel, Ronnie,’ zegt Mads.

We eten allebei snel. We zeggen niks en stoppen stukken Ronnie in onze mond. Alle dieren die we eten geven we een naam. Dat doen we sinds we een zwijn vingen dat huilde toen we hem dood maakten; als ze een naam hebben kunnen we ze bedenken. Ik heb dat bedacht. Eerst vond Mads het onzin, maar toen ik zei dat ik dan geen dieren meer wilde eten mompelde hij ‘Vooruit dan maar’ en ‘Ik krijg een punthoofd van je’. Hij legde uit dat we het niet redden zonder dierenvlees. We hebben het nodig om sterk te blijven, vooral in de winter.

‘In de oude wereld had je toch vegetariërs?’ vroeg ik.

‘In de oude wereld had je ook winkels.’

Ik dacht even na over wat hij daarmee bedoelde en snapte toen dat hij gelijk had. We hebben geen keuze, we moeten wel.

‘Ik denk overigens dat Ronnie een lul was,’ zegt Mads.

‘Ik hoop het,’ slurp ik.

Er rikketikt regen tegen de ramen. Morgen zal het hele woud naar mos ruiken en schitteren de spinnenwebben.

Het erge is dat iedereen vermoord is. Het fijne is dat wij nog leven.

Het erge is dat de wereld vernietigd is. Het fijne is: nét niet helemaal.

Het erge is dat we nooit meer een nieuw iemand zullen tegenkomen die we kunnen leren kennen en uitnodigen voor het eten. Het fijne is dat wij elkaar al kennen en geen rekening hoeven te houden met wat mensen niet lusten.

Het erge is dat er geen feestjes meer zijn en geen nieuwe dingen meer worden uitgevonden. Het fijne is dat hier alles is wat we nodig hebben.

Het erge is dat niemand kan zien hoe goed wij het doen. En dat er na ons niks meer zal zijn. Maar het fijne is dat wij tot die tijd alles bepalen.

Dit is onze wereld. Hij bladert en kraakt. Er zijn strepen van licht tussen de bomen, overdag van de zon en 's nachts van de maan, en soms is er niks, is het alleen maar donker. Zwart, zo dik als modder. Deze plek is van ons, van Mads en Gwen. Van Gwen en Mads. Wij samen zijn alles. Nu hoef je niet bang meer te zijn, zei hij een keer. Ik weet niet wat hij toen precies bedoelde. Misschien had hij het over vroeger. Hij heeft het vaak over vroeger. Maar hij hoeft me niet gerust te stellen, ik ben niet bang, want ik weet dat het akeligste dat kan gebeuren al gebeurd is. Het vreselijke einde van alles. Het erge is dat ik eigenlijk te klein ben om dat soort dingen te weten. Of nou ja, dat zegt Mads. Het fijne is dat er geen andere kinderen van negen meer zijn, dus dat het niet uitmaakt. Klein bestaat niet meer.

Het regent nog steeds. Dan vind ik het niet prettig om buiten te zijn, maar Mads zegt dat regen goed voor je is, dat we ervan groeien, net als de planten.

‘Als je vijftig kastanjes hebt verzameld mag je weer naar binnen,’ zegt hij.

Ik probeer tussen de druppels door te rennen. Daar ben ik dun en snel genoeg voor.

‘Wat doe je?’

‘Zigzaggen!’

‘Dat heeft geen zin, duiveltje.’

Hij noemt me ‘duiveltje’ als ik eigenwijs ben. Als ik zo doorga groeien er vanzelf hoorntjes op mijn hoofd, zegt hij.

‘Mads?’

‘Ja?’

‘Verhaaltje over vroeger?’ Ik heb eenenvijftig kastanjes verzameld. Mijn haar is nat en plakt tegen mijn gezicht, daarom mag ik bij de kachel zitten.

‘Waarover dan?’

‘Gewoon. Ik weet niet. Over dingen die er waren.’

‘Over die keer dat er tijgers door het dorp liepen?’

‘Nee, dat ken ik al.’

‘Over de zwerver die kleine robotjes verkocht die...’

‘Die spullen pikten als iedereen sliep. Ken ik ook al. Vertel het verhaal over de barbaren. Van toen iedereen werd doodgemept.’

‘Nee, het is te laat voor enge verhalen.’

‘Onzin.’

‘Je krijgt er nachtmerries van.’

‘Je krijgt er zélf nachtmerries van.’

‘Ander verhaal kiezen, Gwen.’

‘Oké, dan over de dronken buurman met het kunstgebit van hout.’

‘Goed. Er was een buurman die altijd dronken was. Hij had een kunstgebit van hout.’

‘Neeheee! Goed vertellen.’

‘Weet ik. Ik pest je.’

‘Gemeen.’

Mads vertelt veel verhalen, maar het verhaal over het einde van alles vindt hij niet geschikt voor het slapengaan. Te gruwelijk, niks voor kinderen. Een heel klein beetje heeft hij al verteld; de mensen werden neergeslagen tot ze niet meer opstonden. Vermorzelde lichamen in de straten. Meer hoeft ik niet te weten, zegt hij. Dat komt allemaal nog wel.

In ons huis hoeven we het nooit koud te hebben, omdat er altijd hout is. Het ligt op een grote stapel, naast de deur; er wonen spinnen in, maar ik ben niet bang voor dieren met acht of meer poten. Die hebben ze omdat het handig is, dat is alles. Mads heeft een boom omgehakt, vandaag. Een oude. Hij hakt geen jonge bomen om, zegt hij, dat zou niet eerlijk zijn. Oude hebben hun kans gehad. Hij zoekt soms urenlang tot hij een boom heeft gevonden die geen blaadjes meer heeft, of een boom met een ziekte. Die mogen dood, dat is beter voor ze. Vanmiddag bleef hij lang weg en toen hij terugkwam sleepte hij met een lange stronk die naar mos en paddenstoelen rook.

‘En dit is pas één tak, Gwen.’ Zijn haren plakten tegen zijn gezicht. ‘Kun je nagaan wat een joekel.’ Daarna heeft hij er kleine

stukken van gemaakt. Zijn blote rug was nat en glom.

‘Als er een boom omvalt maar er is niemand bij, is die boom dan wel echt omgevallen?’ vroeg hij. Hij was de stukken hout in een mand aan het stoppen.

‘Huh?’

‘Nee wacht, dat is hem niet.’

‘Ik snap het niet.’

‘Wacht nou even.’

Ik wachtte.

‘Als er een boom omvalt en er is niemand om het te horen, maakt het dan geluid?’ vroeg hij. ‘Ja. Zo ging ie.’

‘Rare vraag.’

‘Het is een filosofische vraag.’

Ik dacht na. ‘Zijn er ook geen beesten om het te horen?’

‘Nee.’

Ik vond het een vreemd verhaal.

‘Nou?’

‘Er zijn altijd beesten,’ zei ik. ‘Die horen het.’

Mads grijnsde. ‘Slim duiveltje.’

Nu legt hij drie stukken hout in de kachel. Daarna doet hij er kleine takjes tussen. Aanmaakhout, noemt hij dat. Krits krits krits zegt het. En daarna komen er vlammen die fluisteren.

‘Bosbranden,’ zegt Mads, ‘gaan zo snel dat je er niet voor weg kunt rennen. Ze halen je in. Zo graag wil het vuur alles verbranden. Ze halen je in en vreten de huid van je lijf.’ Hij blaast in de kachel en doet er meer kleine takjes bij. Krits krits krits. ‘Ja, dat kunnen ze wel, de huid van je lijf vreten. Maar als je zélf een vuur wilt maken heb je verdomme kleine takjes nodig, anders krijg je het niet aan.’ Hij blaast nog een keer. ‘Kutvuur.’

Ik vind het grappig als Mads zich druk maakt. Hij is nooit echt boos. Hij doet maar alsof.

‘Vuur is een lul,’ zeg ik.

‘Precies.’